

Na pragu globalnih sprememb

Poglobljen vpogled v 22. Berlinsko varnostno konferenco

Tradicionalna, tokrat že 22. Berlinska varnostna konferenca (ang. Berlin Security Conference), je potekala 29. in 30. novembra 2023. Konferenca je potekala v hotelu Vienna House Andel's v Berlinu. Organizator dogodka je bil nemški Behörden Spiegel. Konferenca sem se udeležil kot študent Univerze v Ljubljani in član Evro Atlantskega Sveta Slovenije.

Berlinska varnostna konferenca je poleg redne februarske Münchenske varnostne konference osrednji dogodek, namenjen obravnavanju globalnih varnostnih izzivov. Konferenca je združila politike, visoke vojaške častnike, akademike, predstavnike vojaške industrije in druge strokovnjake, ki so poglobljeno obravnavali pereča vprašanja globalne varnosti. Sam dogodek se je izkazal kot izvrstno izhodišče za razpravo in izmenjavo idej v smislu oblikovanja skupnih pristopov k odvrčanju konfliktov ter ohranjanju miru in varnosti. Konferenca je ravno tako služila kot uporabno izhodišče za sodelovanje in izmenjavo znanj med različnimi akterji.

V sodobnem svetu, kjer se globalne varnostne grožnje razvijajo in neprestano spreminjajo, je pomembno, da vodilni misleci, odločevalci in strokovnjaki s področja obrambe, varnosti in industrije združujejo svoja prizadevanja pri oblikovanju strategij za soočanje s temi izzivi. Skozi serijo nagovorov, panelnih razprav in drugih predstavitev so govorniki razpravljali o širokem spektru tem. Konferenca je vsebovala kar šestintrideset predstavitev v obliki nagovorov, panelov ter razprav in s preko 100 različnih govorcev predstavlja bogat nabor varnostnih vsebin. Vse nastope sem združil v strnjeno in celovito poročilo, v katerem sem osvetlil ključne točke in ugotovitve konference ter ponudil vpogled v prihodnje trende in izzive na področju varnosti ter kako se lahko nanje ustrezno pripravimo.

Evropska varnostna struktura in Ukrajina

Ruska invazija Ukrajine je sprožila tektonski premik evropskega in širšega varnostnega okolja. Na konferenci je bilo poudarjeno, da vrednote, za katere se bori Ukrajina, deli tudi Evropa, zato je njen boj ravno tako tudi naš boj. Govorniki so opozarjali na kritično potrebo po povečanju obrambnih industrijskih zmogljivosti v Evropi, saj je poraba orožja in streliva v Ukrajini desetkrat večja od trenutnih evropskih proizvodnih zmogljivosti. To nesorazmerje je jasno izpostavilo pomanjkljivosti v evropski obrambni infrastrukturi in potrebo po hitri krepitvi proizvodnih kapacitet. Postati moramo *war capable* – sposobni za vojno. Zato potrebujemo

večplastne spremembe v razmišljanju, tako na političnem, kot tudi na industrijskem področju na ravni Evropske Unije, na nacionalni ravni in na ravni posameznikov. Obrambna industrija je ponovno postala del kritične nacionalne ter evropske infrastrukture tako kot za časa hladne vojne.

Enotnost zahodnih držav je ključnega pomena za učinkovito obrambo in podporo Ukrajini, slednja pa je osrednjega pomena za varnost širše Evrope. Govorci so poudarjali nujnost odpravljanja t. i. sivih con (*grey zones*) – območij negotovosti in nestabilnosti, ki lahko služijo kot izhodišča za konflikte in napetosti v Evropi. S tem bi se okrepila politična in gospodarska stabilnost celotne regije. Ukrajina je bila poleg tega ravno tako opredeljena kot ključni del prihodnje varnostne strukture Evrope in NATO. Govorci so se strinjali, da je prihodnost Ukrajine tako v zvezi NATO kot tudi v EU. Ta pot bo zahtevala velike napore na mednarodni ravni. Brez korenitega reformskega naprezanja s strani Ukrajina, seveda ne bo slo!

Z vojno v Ukrajini Evropska Unija prvič v zgodovini zagotavlja podporo državi v vojni. Misija Evropske unije za vojaško pomoč Ukrajini je prva misija Evropske unije za vojaško pomoč Ukrajini (EUMAM), ustanovljena 17. oktobra 2022. Odločitev o ustanovitvi EUMAM je bila sprejeta kot odgovor na zahtevo Ukrajine po vojaški podpori. V tej misiji Nemčija igra osrednjo vlogo.

Poudarjena je bila tudi potreba po vključitvi Ukrajine v širše evropske varnostne načrte, s čimer bi se zagotovila njena varnost in stabilnost, kar je bistveno za ohranjanje miru na evropski celini. Ukrajina bo ostala varno samo, če bo postala del zahodne varnostne strukture in zveze NATO, ki ji bi zagotavljal varnostne garancije in odvrčal agresijo Rusije. V primeru, da Baltske države ne bi bile članice NATO in EU, bi ravno tako zlahka bile žrtev ruske agresije. Zato se je tu pomembno zavedati, kako pomembna je vloga NATO. V tem kontekstu je bila posebej izpostavljena pomembnost podpore Ukrajini, ne le z vojaškimi sredstvi, ampak tudi s politično in gospodarsko pomočjo. Okrepiti je namreč potrebno njeno suverenost in odpornost proti zunanjim grožnjam. ZDA je potrebno pokazati, da si delimo breme.

Evropska unija in zaveznice bodo še naprej stale ob Ukrajini, zaradi njene suverenosti, zaradi odvrčanja prihodnje agresije in da se prepreči destabilizacija. Ukrajina je izbrala pot zahoda, pot demokratičnih vrednot. Zmaga Rusije bi bila zmaga avtokratskega režima nad suvereno državo, ki je izbrala demokratične vrednote. Tega si Evropa preprosto ne sme in ne more privoščiti.

Evropska unija mora preiti z "odzivanja na izredne razmere" na izgraditev "dolgoročnih obrambnih zmogljivosti." Skupna, panevropska javna naročila bodo pri tem ključnega pomena. Unija si mora prizadevati za večjo strateško neodvisnost na področju obrambne industrije.

Evropa mora združiti moči in izdelati dolgoročno strategijo, ki bo zagotovila, da se bi podoben konflikt, kot se odvija v Ukrajini, v prihodnje lahko preprečil ali vsaj učinkovito obvladal. To vključuje tako krepitev vojaških kapacitet, industrije kot tudi razvoj močnih političnih in diplomatskih orodij, s katerimi bi se spopadli z novodobnimi varnostnimi izzivi.

NATO in nova doba kolektivne obrambe – Admiral Rob Bauer

Osrednji del 22. Berlinske varnostne konference je bil govor admirala Roba Bauerja, predsednika vojaškega odbora zveze NATO. V govoru je osvetlil kritično fazo, v kateri se nahaja zavezništvo in potrebo po preoblikovanju pristopa h kolektivni obrambi. Admiral Bauer je označil trenutni svetovni položaj kot najbolj kritičnega v zadnjih desetletjih, s premikanjem “tektonskih plošč moči” in naraščanjem števila držav vpletenih v zunanje konflikte. Inštitut za ekonomijo in mir, svetovni *think tank* s sedežem v Sydneyju v Avstraliji, je v svojem letnem *Global Peace Index* navedel, da se je število držav, vpletenih v zunanje konflikte, povečalo z 58 v letu 2008 na 91 v letu 2022.

Bauer je poudaril, da se NATO sooča z novo dobo kolektivne obrambe, ki je posledica ruskega vzorca agresivnega, vase zazrtega in neusmiljeno destruktivnega vedenja. To pomeni, da nismo mi, članice zavezništva tisti, ki določamo časovnico, pač pa naši nasprotniki. Vojna v Ukrajini bo oblikovala 21. stoletje. V svojem govoru je podrobno opisal prilagoditve in strategije, ki jih je NATO razvil za obrambo pred glavnima grožnjama: Rusijo in terorističnimi skupinami. Omenil je regionalne načrte, sprejete na vrhu v Vilni, ki predstavljajo najobsežnejše obrambne načrte zveze NATO od konca hladne vojne. Ti načrti tesno povezujejo nacionalne in NATO obrambne strategije in bodo oblikovali obrambne zmogljivosti za prihodnja desetletja. Za doseganje zelene ravni kolektivne obrambe in varnosti potrebujemo več korakov: večjo pripravljenost enot, okrepitev zmogljivosti za visoko intenzivno bojevanje, prilagoditev poveljniških in nadzornih struktur, večjo in trajnostno logistično podporo, vključno z zalogami streliva ter več skupnih vaj in usposabljanj.

Poseben poudarek je bil na “celotnem družbenem pristopu” za krepitev odvratanja in kolektivne obrambe, ki vključuje tako javni kot zasebni sektor. Javni in zasebni sektor morata spremeniti svojo miselnost in preiti iz obdobja, ko je bilo vse predvidljivo, nadzorovano in ko je bilo vse mogoče načrtovati – doba, ki je bila osredotočeno na učinkovitost (*efficiency*) – v obdobje, kjer se lahko vse zgodi kadarkoli, v katerem nič ni predvidljivo in kjer moramo pričakovati nepričakovano – doba v kateri se moramo osredotočiti na uspešnost (*effectiveness*). Večina držav in industrije se je zadnjih 30 let osredotočala na učinkovitost, na manjšanje zalog, na dobičkonosnost in ne na uspešnost, kar je v praksi pomenilo “ravno

dovolj" ob "ravno pravem času". Če smo napadeni, moramo biti vzdržljivi, odporni (*resilient*) in pripravljeni na boj – biti *kriegstüchtig*. "Lahko nas nekdo napade", na to se osredotoča NATO, na kolektivno obrambo. Zato moramo biti bolj pripravljeni kot v preteklosti.

Nova doba kolektivne obrambe je za nas tudi priložnost, da na novo opredelimo obrambno industrijo, da se premaknemo v realnost, v kateri imamo zopet velike zaloge in proste zmogljivosti v najširšem smislu. Temu smo bili priča med pandemijo, kjer so zaloge reševale življenja. Tako zasebni kot javni sektor morata temeljito spremeniti svoj pristop.

Ljudje se morajo zavedati, da vojna ni nekaj iz naše preteklosti. Vojna ni "izkoreninjena bolezen", ki jo je mogoče najti le daleč stran. 80 let smo svojo blaginjo gradili na predpostavki varnosti svoje države. Nikoli nam ni bilo treba skrbeti ali razmisliti o tem, ali smo dejansko varni ali ogroženi. Vojna se je vrnila na evropsko celino. Premalo ljudi zaveda, da bi se lahko to, kar se dogaja ponekod v svetu, zgodilo tudi nam. Ljudje mislijo, da je doseganje cilja 2 odstotka BDP za obrambo magična meja, po kateri bo vse dobro. Kolektivna obramba in resnično odvrčanje zahtevata veliko veliko več od tega – zahtevata vsedrjavno odpornost, ki jo morata gradita javni in zasebni sektor skupaj, z roko v roki.

Nadalje je Bauer govoril o pomembnosti vodstva nacionalnih držav znotraj zavezništva, pri čemer je pohvalil Nemčijo za njeno novo obrambno politiko in zgodovinski premik z izrazom *kriegstüchtig* – pripravljenost na vojno, ki je bila nekoč nezamisljiva za nemško politiko in družbo. Ta sprememba v nemški politiki kaže na odločen premik v miselnosti in pristopu k obrambi v Evropi.

Bauer je zaključil z močnim sporočilom. Tekmovanje velikih sil se ne bi smelo odvijati na bojišču, ampak ga je treba rešiti z diplomacijo, v nasprotnem primeru pa v sodni dvorani. Vendar je napočil čas, da pogledamo na svet in ga vidimo takšnega kot je, in ne takšnega, kot si želimo, da bi bil. To pomeni, da se moramo pripraviti na vojno ter urediti naše sposobnosti za odvrčanje, odpornost in obrambo – postati moramo *kriegstüchtig*. Priprava na vojno v novi dobi nasilja in konflikta ni dejanje agresije, ampak nujnost za ohranjanje miru. Odvrčanje je kot kisik – ne opazimo ga, dokler ne izgine. Skupaj lahko in moramo storiti to, v čemur je NATO najboljši: združevanje, prilagojevanje in zaščita. Pozval je k hitremu in odločnemu ukrepanju, če želimo ohraniti mir, moramo biti pripravljeni na vojno!

Admiral Bauer je s svojim govorom jasno nakazal, da se je NATO znašel v novi dobi nasilja in konflikta. To nujno zahteva odločno, prilagodljivo in enotno ukrepanje vseh zaveznic. Njegov govor, ki je bil ključni del konference, je odseval trenutno dinamiko in izzive, s katerimi se sooča NATO in njegove članice.

Spremembe v vojaškem delovanju in prilagajanje novim realnostim

Vojna je v Evropi znova postala pomemben del političnih in varnostnih debat. Evropske države in zavezniške sile se morajo prilagoditi novi realnosti, ki zahteva večjo pripravljenost in odpornost. Ta potreba izhaja iz naraščajočih varnostnih groženj in nestabilnosti na evropskih tleh. Vse to zahteva odločna dejanja. Poudarjena je bila potreba po učinkovitejši in odporni obrambi. Ta ne vključuje zgolj povečanja vojaških zmogljivosti, temveč tudi razvoj in implementacijo naprednih strategij, ki lahko odgovorijo na širok spekter groženj. Razpravljalo se je o pomenu razvoja in uporabe novih tehnologij, vključno z brezpilotnimi letalniki, kibernetško obrambo, umetno inteligenco ter naprednim nadzorom in obveščevalnimi sistemi.

Ključna je standardizacija in usklajevanje opreme znotraj zavezniških držav. Tak pristop ne povečuje samo interoperabilnost med različnimi vojskami, ampak tudi omogoča bolj učinkovito in hitro odzivanje na krizne situacije. Razpravljalo se je o potrebi po skupnih nakupih in razvoju vojaške opreme. Omenjena je bila tudi potreba po boljšem usklajevanju in sodelovanju na mednarodni ravni, vključno z delitvijo obveščevalnih podatkov in skupnim načrtovanjem obrambnih operacij. To bi vključevalo tudi tesnejše sodelovanje z ne-NATO članicami, ki so prav tako pomembne za zagotavljanje regionalne varnosti.

Evropske države in NATO morajo kot celota sprejeti proaktivni pristop k vojaškemu delovanju, ki presega tradicionalne obrambne mehanizme. To pomeni vlaganje v napredne tehnologije, izboljšanje interoperabilnosti, krepitev mednarodnega sodelovanja in prilagajanje vojaških strategij za učinkovito soočanje s sodobnimi varnostnimi izzivi. Tak pristop ne povečuje le obrambno pripravljenost, vendar ravno tako zagotavlja, da so evropske države in njihovi zavezniški partnerji bolje opremljeni za ohranjanje miru in stabilnosti v regiji.

Nemčija in obrambna politika

Nemčija je doživela radikalno spremembo v svoji obrambni mentaliteti, ki predstavlja ključni preobrat prvič po drugi svetovni vojni. Ta sprememba se kaže v novem pristopu, imenovanem *kriegstüchtigkeit*, ki pomeni, da mora biti vojaško pripravljena za visoko intenzivno bojevanje velikega obsega. To je zgodovinski premik, ki odraža globoko zavedanje o potrebi po močnejši vojaški pripravljenosti in sposobnosti za odziv na sodobne varnostne izzive. Ta sprememba je odraz priznanja, da trenutne geopolitične razmere in varnostni izzivi zahtevajo močnejši in odločnejši odziv Nemčije. Povečanje obrambnih izdatkov in poudarek na povečanju zmogljivosti obrambne industrije sta del tega pristopa. Ta prizadevanja vključujejo ne samo kvantitativno povečanje, ampak tudi kvalitativno modernizacijo nemških oboroženih sil in

nadgradnjo oborožitvenih sistemov na splošno. S temi koraki Nemčija ne le izboljšuje svoje obrambne zmogljivosti, ampak tudi krepi svojo vlogo ključnega akterja v evropski in globalni varnosti.

Razprava je prav tako osvetlila potrebo po bolj usklajenem in integriranem pristopu k obrambi na evropski ravni, pri čemer igra Nemčija ključno vlogo. Poudarjeno je bilo, da mora Nemčija s svojo geopolitično lego in ekonomsko močjo prevzeti vodilno vlogo v skupnih evropskih obrambnih prizadevanjih, vključno z okrepitevijo sodelovanja znotraj zveze NATO in med transatlantskimi partnerji. V okviru razprav so bili omenjeni tudi izzivi, kot so potreba po standardizaciji opreme in orožja za zagotovitev boljše interoperabilnosti med zavezniškimi silami, ter potreba po skupnih investicijah v nove tehnologije in obrambne sisteme. Nemčija bi morala biti vodilna pri razvoju in uvajanju novih obrambnih strategij in tehnologij, ki bi okrepile celotno evropsko obrambno arhitekturo.

Za Nemčijo je ključnega pomena uresničitev ciljev nove obrambne politike in vlaganje v sodobno, učinkovito in odporno obrambno infrastrukturo. To ne pomeni le odziv na sodobne varnostne izzive, ampak tudi krepitev vloge in prispevka Nemčije v skupnih evropskih in transatlantskih obrambnih pobudah, kar bo zagotovilo večjo stabilnost in varnost v celotni Evropi.

Hibridne grožnje

Hibridne grožnje so izzivi, ki jih predstavljajo sodobne oblike agresije, ki se raztezajo preko tradicionalnih vojaških metod. Hibridne grožnje, kot so kibernetški napadi, blokade, širjenje lažnih novic in sabotáže, postajajo vse bolj razširjene in zahtevajo inovativne pristope k varnosti in obrambi. Poudarjena je bila potreba po boljšem razumevanju teh groženj ter razvoju učinkovitih strategij in orodij za njihovo obvladovanje. Razprava je posebej osvetlila varnostno situacijo v Izraelu in na Bližnjem vzhodu, kjer so hibridne grožnje še posebej izrazite. Izpostavljeno je bilo, da je Izrael kot država, ki je bila pogosto tarča kibernetških napadov in terorističnih dejanj, razvijala napredne tehnike in metode za obrambo pred tovrstnimi grožnjami.

Poudariti je treba potrebo po sodelovanju med državami v regiji in mednarodno skupnostjo, da bi se spopadli s temi izzivi. Poleg tega je bila izpostavljena pomembnost izmenjave informacij in izkušenj med državami, da bi se bolje pripravili na hibridne grožnje. Ključnega pomena je, da se oblikujejo skupne strategije in da se vzpostavi tesno sodelovanje med pristojnimi organi.

Prav tako je bil poudarek na pomenu vključevanja civilne družbe in zasebnega sektorja v boj proti hibridnim grožnjam. Prizadevanja za obrambo pred tovrstnimi grožnjami morajo biti celovita in vključevati tako državne kot ne-državne akterje. Hibridne grožnje se namreč pogosto pojavljajo v oblikah, ki presegajo tradicionalne državne meje. Za učinkovito obrambo pred hibridnimi grožnjami je potrebna kombinacija tehnoloških inovacij, mednarodnega sodelovanja in proaktivnega pristopa, ki vključuje vse segmente družbe.

Kitajska ljudska republika in Tajvan

Tajvan je redna tarča kibernetских napadov. Tajvanski namestnik ministra za zunanje zadeve, dr. Roy Chun Lee, je tako izpostavil, da je bil Tajvan v letu 2022 tarča približno 13 milijonov kibernetских napadov na mesec, kar je stokratnik Evropskega povprečje. Tajvan je prepoznan kot ključni člen v globalni dobavni verigi, zlasti kot glavni izvoznik kritičnih komponent za evropsko infrastrukturo in tehnologijo. Ta vloga Tajvana poudarja potrebo po močnejših gospodarskih in tehnoloških vezeh med Evropo in Tajvanom, s čimer bi se okrepila ne le gospodarska varnost, temveč tudi politična in strateška stabilnost v regiji. Ta dejstva poudarjajo, kako pomembna je za Evropo krepitev partnerstva s Tajvanom.

Nadalje je Dr. Chun Lee osvetlil posredno vmešavanje Kitajske v prihajajoče volitve na Tajvanu. Opozicija tako na primer poudarja, da so volitve v resnici glasovanje med vojno in mirom – vojno v smislu izvajanja vojaških vaj Kitajske v vodah blizu Tajvana in miru v smislu, da teh aktivnosti ne bo. Če opozicija zmaga, potem naj ne bi bilo več vojaških vaj, kar v tem smislu pomeni mir.

Dr. Chun Lee je prav tako osvetlil potencialne posledice kitajske politike do Tajvana za evropsko varnost. Zaskrbljenost je bila izražena glede Kitajske kot avtokratične sile in njenega vpliva na regionalno stabilnost, svobodo plovbe in mednarodno trgovino. V tem kontekstu je bila izpostavljena potreba po jasni evropski strategiji do Kitajske in Tajvana, ki bi uravnotežila gospodarske interese s spodbujanjem demokratičnih vrednot in človekovih pravic, ki so skupne Tajvanu in Evropi. Pomembno je, da podpiramo Tajvan ne le zato, ker smo demokratični partnerji, vendar tudi zato, ker bi posledice poslabšanih razmer med Kitajsko in Tajvanom močno občutili v Evropi kljub temu, da se Tajvan za nas nahaja na drugem koncu sveta. Tako bi lahko doživeli kolaps železniškega sistema in strežnikov za elektronsko pošto, saj je Tajvan največji izvoznik ključnih delov za delovanje teh sistemov. Skratka, sodelovanje s Tajvanom je strateško koristno za Evropo in Tajvan.

Pogled naprej: Prihodnost varnostnih izzivov (zaključek)

Berlinska varnostna konferenca je bila ključno zbirališče mislecev, odločevalcev, strokovnjakov in predstavnikov obrambne industrije, ki se soočajo z nenehno spreminjajočimi se globalnimi varnostnimi grožnjami. Konferenca je ponudila vpogled v trenutne izzive in oblikovala smernice za prihodnost. Poudarjena je bila kritična potreba po okrepitvi evropske varnostne strukture, zlasti v luči vojne v Ukrajini. Evropske države morajo postati *kriegstüchtig*, kar zahteva radikalno spremembo v mentaliteti na političnem, obrambnem in industrijskem področju. Enotnost zahodnih držav in vključitev Ukrajine v širšo varnostno strukturo je bila izpostavljena kot ključ do dolgoročne stabilnosti.

Admiral Rob Bauer je v svojem govoru nakazal na novo dobo kolektivne obrambe. Ta nova doba zahteva večjo pripravljenost, večjo odpornost in močan razvoj zmogljivosti. Bauerjev poziv k celostnemu družbenemu pristopu in potreba po preoblikovanju obrambne industrije odraža potrebo po novi miselnosti v obdobju dramatično poslabšanega varnostnega položaja v Evropi in širše.

Soočenje s hibridnimi grožnjami, kot so kibernetiski napadi in lažne novice, zahteva inovativne pristope. Izpostavljena je bila potreba po mednarodnem sodelovanju in vključevanju civilne družbe ter zasebnega sektorja v obrambne strategije. Pomembna tema je bila tudi vloga Nemčije v obrambni politiki, kjer je prišlo do zgodovinskega preobrata s poudarkom na *kriegstüchtigkeit*. Ta sprememba poudarja ključno vlogo Nemčije v skupnih evropskih obrambnih prizadevanjih, povečanje nemskih obrambnih zmogljivosti v okviru NATO in pomen standardizacije opreme in postopkov v smislu večje interoperabilnosti med zavezniškimi silami.

Konferenca je jasno pokazala, da so varnostni izzivi kompleksni in zahtevajo skupno, prilagodljivo in odločno ukrepanje. Za ohranjanje miru in stabilnosti v regiji je ključno, da evropske države in NATO kot celota sprejmejo proaktivni pristop, ki vključuje potrebne investicije v obrambne zmogljivost, tehnološke in miselne inovacije, izboljšano interoperabilnost ter živahno mednarodno sodelovanje. V tem duhu moramo združiti moči, se prilagoditi novim realnostim in skupaj zaščititi skupno prihodnost.

Avtor pisnega izdelka:

Matic Kosirnik

2. 12. 2023